

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izjave vsek četrti in peti s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1:50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zabave vsakega petičrta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštnine proste.

Politika.

Pri nas Slovencih se politizira sedaj skoro izključno le po listih. Zborovanj ni, sestankov in posvetovalj le malo. Dvojno nas je v politiki zadnji čas posebno zanimalo: kako se mislijo preurediti razmere v državi in kako naj nastopamo mi Slovenci v te velevažni dobi.

Zaradi preuredbe Avstrije po vojski so nemški listi nastopili s takim krikom in šumom, da so tudi nekateri naši ljudje zrlji že z bojaznijo v bodočnost. Mislili so, sedaj bo vse nemško, in za druge avstrijske narode bodo prišli strašno slabi časi. Mi pa nismo izgubili glave v tem hrúšcu in trušču. Vedeli smo, da Nemci se ne tvorijo cele Avstrije in da nemški listi še niso avstrijska vlada. Naš cesar ljubi vse narode enako in njegova vlada ne sme nobenega cesarju zvestega naroda pritiskati ob steno, ampak mora biti vsem enako pravična. Treba je tudi pomisliti, da nemški listi in nemški politiki še ne pomenijo vsega nemškega naroda. Nemško ljudstvo vse drugače misli. Nemški kmet in delavec se borita v strelskih jarkih rama ob rami s slovenskim kmetom in delavcem, oba imata iste dolžnosti in iste pravice, oba tudi isti cilj, obraniti Avstrijo pred njenimi sovražniki. Nemški vojak si niti ne drzne misliti, da bi v zaledju imel Slovenec naenkrat manj pravic kakor Nemec, ker sta tudi na bojiščih bila enakovredna. Vojska je naučila avstrijska ljudstva, da so se začeli med seboj spoštovati, drug o drugem misliti počestno in pravično ter skupaj držati kakor en moč, kadar so sami in njihova skupna domovina v stiski. Listi in politiki naj ne motijo tega čuta za enake pravice vseh narodov, čuta za ljubezen med narodi samimi in za požrtvovalno udanost do Avstrije.

Slovenci dobro vemo: Avstrija je in bo naša domovina, ki bo skrbela za vse nje zveste narode z enako pravičnostjo. Tudi nas Slovencev ne bo pustila tlačiti od večjih narodov. Slovensčina bo imela slejkoprej svoje pravice v Avstriji. Za to se ne dajmo prestrašiti, ako drugonarodne stranke nastopajo

bolj šumno. V politiki je pač navadno tako, da čim manjša je opravičenost, tem močnejši je glas.

Ker so torej drugi narodi že precej glasni in že kažejo svoje račune za trpljenje in življenje na bojiščih in v zaledju, za to je pač samoumevno, da se izraža od mnogih slovenskih strani srčna želja, naj Slovenci tudi kmalu nastopimo javno ter izpovevmo, kako si mislimo mi preuredbo Avstrije in kaj bi nam bilo posebno pri sre. Toda Bogu bodi poteženo, kakor nalašč v prilog našim narodnim neprijateljem se je v tem času, ko vse hrepeni po skupnem nastopu za blagor našega naroda, začel v najmočnejši slovenski stranki, to je v Slovenski Ljudski Stranki na Kranjskem notranji prepir, ki onemogočuje ne samo skupen nastop vseh Slovencev, temveč otežkočuje tudi skupen nastop sorodnih ljudskih strank. Prepir sicer za obstoj stranke ni nevaren, ako se zopet vsi njeni pristaši vrnejo nazaj k starim, nesebičnim, le na blaginjo narodovo se ozirajočim strankinim vzorom, toda za sedaj je zelo škodljiv, ne morda tolikim kranjskim Slovincem, kakor vsem Jugoslovanom v monarhiji in osobito se nam obmejnim Slovincem. Toda upamo, da se možem, katerim je za dobro stvar, posreči tudi ta prepir poravnati ter tako pripraviti pota za skupno slovensko politiko.

Armade že korakajo.

Armade za spomladanske boje že korakajo. Iz časopisja nepristranskih držav izvemo, da je četverosporazum svoje za spomladanske ofenzive pripravljene čete že začel spravljati na bojišča. Nobenega dvoma ni več, da bo tudi v letu 1917 skušal četvero sporazum izsiliti odločitev na zahodnih bojiščih, torej na francoskem in italijanskem bojišču. Anglija že nekaj časa spravlja celo novo armado na Francosko in nobena tajnost ni več, da bo angleški vrhovni poveljnik Douglas Haigh prevzel tudi francosko fronto do Somme, tako da bo francoska fronta vsled skrat-

sanja tem gostejše zasedena. Tekom meseca marca bodo prispele na francosko bojišče tudi nekatere portugalske divizije in novoustvarjene čete iz francoskih ter angleških naselbin. S temi skupaj upajo zadostiti Francozi in Angleži premoč nad Nemci ter jim zadati odločilen udarec.

Tudi Italija je pridno pripravljala nove čete za svojo fronto. Ko so se politični in vojaški voditelji ob novem letu v Rimu posvetovali o nadaljevanju vojske, se je v italijanskih časnikih izražalo prepričanje, da se bo lažje kakor na fronti proti Nemcem dovesti boje na fronti proti nam do odločitve. Slišala so se celo namigavanja, da bodo Italijani dobili za svoj naval na nas celo pomoč od svojih zaveznikov, ker sicer ni zelo verjetno, ako hočejo na spomlad zares naskočiti nemško fronto.

Kaj pričakujejo naši sovražniki od spomladnih bojev? Italijani, vedno vročokrvni in lahkomišelní, sedaj sanjajo o najstisnejših zmagah. Bolj hladno računajo Francozi in Angleži. Iz govora francoskega vrhovnega poveljnika povzamemo, da sicer še ne pričakujejo popolnega poraza Nemcev, vendar upajo pa več doseči kakor v lanskim bojih. Njihova artilerija je označena in pomnožena, artilerijska gradiva na razpolago v izobilju in tako mislijo, da bodo lahko podvzeli na na daljši fronti kakor preteklo leto.

In kaj mislimo mi? Pešeno in odkrito smo ponudili sovražnikom mir, da se naredi konec prelivanju dragocene človeške krvi. Z zasmehom in žalitvijo so odbili našo ponudbo. Miru nočejo, ampak našo kri, našo zemljo, naša morja. Za to zaupamo, da nas Bog, ki vidi naša srea in našo pošteno voljo za mir, tudi letos ne bo zapustil. Naši junaki bodo spet na vseh frontah sicer z nadčloveškimi napori, a vendar zmagovito odbijali sovražne navale. Ko bodo sovražniki tudi na letošnjo spomlad spoznali, da so popolnoma brezuspešni njihovi napori, mogoče da potem le pridejo do spoznanja, da je boljši mir, kakor neplodovito mesarjenje in klanje.

LISTEK.

Vojni spomini.

(Napisa Januš Holac.)

(Dalje.)

Mesteca Krasne je gorelo v švigajočem plamenau. Potegnil je še nesrečni veter od nasprotne strani nam v oči in obraz grizeči dim z mamečo vročino.

Ta prvi spopad je bil nekaj groznega, ker je nas prvič skoro trenutno objelo in zgrabilo vse vojno gorje. Od spredaj silni pehotni ogenj in divji požar; od strani pa je sula na nas pogin sovražna artilerija kot iz peklenškega žrela.

Pri vsem tem prasketanju, gromenju in udarjanju se je pokazal naš avstrijski vojak pravega in neustrašenega junaka. Niti jeden ni zbežano plašen tekel nazaj, ampak vsak je ríl naprej, četudi v gotovo smrt. Nad vse ganljivo vdano so se vedli v tem boju častniški slugi. V najljutejšem ognju so nosili ter vlačili mrtve častnike v ozadje. Enega sem videl, kako je po trebuhu plazeč, ves črn od dima, priskakal ranjenega gospoda za kupec z lopatico vržene zemlje. Tukaj je postal, izvlekel obvezo in začel zavezovati krvavečega ranjenca. Malo preveč je pri tem opravilu dvignil roko. Sovražna krogla mu je od strani postrigla tri prste. Niti zavikal ni junaak, ampak vtaknil ranjeno roko v žep, pograbil gospoda z levico in ga vlekel nazaj.

Toneče solnce je sipalo zadnje, krvavo rdečkaste pramene žarkov na bojno polje pri Krasne dne 26. avgusta 1914. Večerni hlad je v nežnem šušlanju jel gladiti in božati počrnela lica razjarjenih bojevnikov.

Pri objemu blagodejnega mraka se je polegel prasket pušk in artilerija je zaprla peklenško žrelo. Le besneče uničujoči požar je še bolj grabežljivo zasadil kremplje v poslopja. Visoko sikajoči plameni so nekako pritajeno, a dalekovidno trobili delo komaj račete vojne.

V kritju mraka smo prejeli povelje: Umakniti se nazaj! Dvignile so se naše precej prerajene vrste in zapustile nikdar pozabljeno — prvo bojno polje. Rusi so morali videti naš umik, a niti jeden se ni pokazal iz rova, da bi se pognal za nami.

Stali smo v nepopisnem ognju od ene ure popoldne do osme ure zvečer, a menda nobeden ni videl sovražnika.

Ko sem se pomikal nazaj po vlažnem, po dimu smrdečem bojnem polju, nisem mogel verjeti, da sem doživel v nekaj urah vso grozo vojne. Uvidel sem, da vsi popisi vojsk in bitk, kar sem jih kedaj čital v svojem življenju, niso niti senca tega, kar se dogaja in doživlja v resnici. Prva bitka! Ostaneš mi do pičice nepozabna v spominu do smrti.

IV.

Po prvi bitki.

Umikali smo se molče resnih obrazov na levo, proti mestecu Glynjane. Na tem nočnem pohodu sem zgubil svojega slugo Lojza. Nad tri tedne se odslej

nisva videla. Z od požara dobro osvitlene planjave smo zavili v gozdček. Ravno na prehodu iz luči gozdno temo sem zloputnil s stariškim podpolkovnikom našega polka v do vratu globoko lužo. Pošteno sem se pohladil; ta kopelj mi je nekoliko omilila žlostne utise prvega spopada. Kar na slepo srečo sem kresali po gostem lesu in prav po naključju smo dospeli v zgoraj imenovano mesteco. Mraz me je šklebetajoče potresal, ker sem stal premočen v nočnem hladu. Ubogi po sili okopani podpolkovnik se je vsedel na kanton ob cesti, si podprl trudno glavo in menil:

„Tukaj bom sedaj počakal, dokler me ne maga neizogibna pljučnica.“

Zmotil se je. Zgodilo se mu je kakor tisti osebi, se poslavlja vsako pomlad od kukavice, pa jo poslušaj prisušene duše še skozi desetletja. Tudi nas spod podpolkovnik še pokreha dandanes, a brez pljučnice.

Mene so pozvali še ono noč v glynjanski grad, kjer mi je divizijski šef-zdravnik oblekel službo paderja. Kakor v hram božji ob času obiskane shoda vsuli so se ranjenci vseh mogočih polkov v gradisce, da jih obvežem. Z veseljem sem se lotil tega krvavega dela, videč, s kolikim zaupanjem so uprte v mene motne oči stoterih ranjencev. Saj so bili menda prepričani, da sem izučen ranocelnik.

Bog zna, kolikim sem obvezal ono noč rane, po večini povzročene od sovražnih šrapnelov. Prihajali so po največ primeroma lahko zadeti; oni, ki so čutili še toliko moči, da so se lahko privlekli z bojišča. Kar je pa bilo težko ranjenih, so prebili ono noč na zapuščenem bojišču.